

DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

Annick POPPE

Aflering 16

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

BROUWERS (Toon), *De pen van de planken. Interviews met Vlaamse toneelautoeurs*, Antwerpen, De Scène, 1989.

DEBUSSCHER (Gilbert) and SCHVEY (Henry I.) [ed.] *New Essays on American Drama*, Amsterdam, Rodopi, 1989, 230 p. (ISBN 90-5183-107-2)

MAUFORT (Marc) [ed.], *Eugene O'Neill and the Emergence of American Drama*, Amsterdam, Rodopi, 1989, 207 p. (ISBN 90-5183-108-0)

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

BRANS (Hans), "Natuurcrisis. Lear als slachtoffer van een tijdsgewricht", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 4, pp. 36-41.

King Lear laat zich lezen als een sprookje, maar dan wel een sprookje over de moeilijkheid om afscheid te nemen, over het zich voorbereiden op de dood en daarmee samenhangend de relatie tussen vader en dochters. Natuurrecht en maatschappelijke orde raken met elkaar in conflict; hun samenhang gaat definitief verloren.

BINNERTS (Paul), "Het vragenpaleis van Handke", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 5, pp. 4-9.

In *Das Spiel vom Fragen*, de jongste toneeltekst van Peter Hanke, bevindt een groep mensen op vlucht naar het niets zich in een impasse; een leven van afwachten bereidt hen voor op de grote vraag naar de zin van het leven. Afscheid en weemoed zijn de centrale stemmingen.

DARST (David H.), "Male disguises in Tirso de Molina's Theater", *Neophilologus*, 74 (1990), nr. 2, pp. 217-224.

In de meeste van de ruim twintig toneelstukken van Tirso de Molina neemt vermomming (gewoonlijk naar een lagere stand) een belangrijke plaats in. Hieruit vloeien steeds een zekere mate van bedrog en talrijke liefdesperikelen voort. Opvallende gelijkenissen in de structuur van zijn stukken (met uitzondering van de landelijke komedies) wijzen op een bepaald verwachtingspatroon van het publiek; wat ze uniek maakt is echter het taalgebruik.

DE BOOSE (Johan), "Andrzej Wajda", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 29, pp. 40-43.

De drama's die Wajda in het Stary Teatr van Krakow enceneerde, zijn alle klassiek van aard. Veelbetekenend in dit geval zijn het haast filmische *Schuld en boete* (naar Dostoevski), het zich in de Joodse gemeenschap afspelende *Twee werelden* en

een aantal uiteenlopende ensceneringen van *Hamlet* (die o.m. als vrouw verschijnt).

DEKEMPENEER (Lieve) en BARBIER (Rina), "Het Koninklijk Ballet van Vlaanderen : 20 jaar dans", *De scène*, 31 (1989-90), nr. 7, pp. 4-7.

Het Ballet van Vlaanderen werd einde 1969 opgericht met als doel voorstellingen over het gehele Vlaamse landsgedeelte. Onder leiding van Jeanne Brabants (tot 1984) werd geijverd voor een zo veelzijdig mogelijk repertoire, een trend die na het intermezzo onder V. Panov, door R. Denvers wordt voortgezet. Het Ballet werd intussen verrijkt met o.a. een Jeugdballet en een musicalafdeling.

DE VOS (Jozef), "Het toneellevens te Gent 1987-1988", *Kultureel Jaarboek Provincie Oost-Vlaanderen 1988*, Gent, 1989, pp. 60-64.

Dirk Tanghes komt naar het N.T.G. resulteerde al meteen in een topproductie als *Medea*; wat daarenboven van het seizoen 1987-88 overblijft is vooral het in gebruik nemen van het Minne-meerscomplex. Arca bouwde zijn beleid op rond Jos Verbist en Jappe Claes. De indrukwekkendste prestatie was wellicht *Hotel Bellevue* van von Horvath in een regie van Lukas Hemmleb.

DOSOGNE (Ludo), "De pop verdient beter", *Kunst en Cultuur*, 1990, nr. 1, pp. 22-23.

Het Europees Figurentheatercentrum van Freek Neiryneck heeft tot doel zoveel mogelijk materiaal over het poppentheater in zijn ruimste betekenis bijeen te brengen, zodat het kan uitgroeien tot een centrum met internationale betekenis, dat ook opvoeringsmogelijkheden biedt.

DOSOGNE (Ludo), "De stamboom van de expressionistische dans", *Kunst en Cultuur*, 1990, nr. 2, pp. 11-13.

Was François Delsarte de theoreticus van de bewegingskunst, aan de basis van de moderne dans stond Isidora Duncan, die tot op heden onnavolgbaar is gebleken. De Austructanz werd geïntroduceerd door Mary Wigman; na de tweede wereldoorlog leidde Pina Bausch het neo-expressionisme in.

GEERTS (Roger), "Van Sophocles over Seneca naar Hugo Claus", *Vlaanderen*, 39 (1990), nr. 2, pp. 30-32.

Van de Vlaamse auteurs die klassieke invloeden in hun toneel hebben verwerkt, is Hugo Claus ongetwijfeld de belangrijkste; zowel bewerkingen van de Griekse tragici als van Seneca staan op zijn repertoire. Ook uit het gezongen muziekdrama is de klassieke invloed nooit weggeweest; vooral L. Mortelmans, K. Albert, Flor Alpaerts en A. Baeyens (*De ring van Gyges*, naar Plato) dienen te worden vermeld.

HEIJER (Jac), "Fruit van de hartstocht", *Toneel Teatraal*, 11 (1990), nr. 4, pp. 6-11.

Rob De Graaf, huisauteur van het Amsterdamse Nieuw West, heeft zich ontpopt tot een van de interessantste Nederlandse toneelschrijvers. Zijn werk, waarin dubbelzinnigheid troef is, is volstrekt niet realistisch : de structuur ervan is die van een collage, flarden van dialogen worden op de toeschouwers afgevuurd. De personages vallen voortdurend uit hun rol, de beelden zijn ontleend aan mythologie en geschiedenis.

HOSTE (L.), "De poppenspelwereld van Gustje — Pierke — De Puydt", *Oostvlaamse Zanten*, 64 (1989), nr. 3, pp. 215-216.

De Gentse volkskunstenaar G. Depuydt, die meer dan vijftig jaar lang aan populaire personages gestalte gaf, werd vereeuwigd in een schilderij van Jacky Lagrou, dat in dit artikel besproken en gereproduceerd wordt.

JANS (Erwin), "Shakespeare. De aantrekkingskracht van zwarte gaten", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 29, pp. 24-29.

Wanneer we vier recente producties van het werk van Shakespeare vergelijken — *King Lear* van Sam Bogaerts (Toneelgroep Amsterdam), *Richard II* van Ivo Van Hove, *Rosalinde* van Stan (naar *As You Like It*) en *King Lear Junior* van Alize Zandwijk — worden we steeds weer getroffen door de ontzettende veelzijdigheid van zijn werk, die zijn aantrekkingskracht ongeschonden houdt.

KOLK (Mieke), "Mozart", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 29, pp. 47-51 *Così fan tutti* reduceert de liefde tot een geraffineerd spel; de ambivalentie van de thematiek laat dan ook een aantal totaal verschillende interpretatiemogelijkheden open, waarvan de recente ensceneringen door o.a. Peter Sellars, Jürgen Flimm en Luc Bondy geslaagde voorbeelden zijn.

MOENS (Stephan), "Gerard Mortier. Het einde van een tijdperk", *Kunst en Cultuur*, 1990, nr. 1, pp. 28-29.

Toen Gerard Mortier in 1981 directeur van de Muntshouwborg werd, wou hij in de eerste plaats ook de opera mee laten profiteren van de verworvenheden van het regisseurtheater (o.a. de Mozart-cyclus), een beweging waarvan nu eerst de grenzen blijken. Financiële problemen verhinderden een groot aantal oorspronkelijke producties.

PARKER (Fiona) en MACMULLAN (Terence), "Frederico Garcia Lorca's *Yerma* and the World of Work", *Neophilologus*, 74 (1990), nr. 1, pp. 58-69.

Voor de meeste personages in *Yerma* is werken hun tweede natuur. De arbeid op het land is een teken van mannelijke vitaliteit en superioriteit en staat rechtstreeks in verband met het rurale conservatisme, het werk thuis getuigt van ondergeschiktheid. Geleidelijk echter legt de arbeid een falen van de persoonlijke verhoudingen bloot.

SEGBERS (Katia), "Gerard Mortier en de Koninklijke Muntshouwborg", *Ons Erfdeel*, 33 (1990), nr. 3, pp. 403-410.

Het beleid van G. Mortier in de Munt heeft de opera opnieuw in de belangstelling gebracht; de hoge artistieke kwaliteit en de perfecte marketing van de produktie zijn hier niet vreemd aan. Aan problemen van financiële en communautaire aard heeft het hem nochtans niet ontbroken.

STEIJN (Robert), "Ontmaskering der schoonheid", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 5, pp. 33-35.

Zoeken naar schoonheid is zoeken naar verandering en het is juist deze trend die het dans-theater van Fabre (eenvoud), Forsythe (zuiverheid) en A.T. De Keersmaeker (onschuld en fantasie) karakteriseert.

THIELEMANS (Johan), Groeistuipen. Regisseur Ivo Van Hove bekwaamt zich", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 3, pp. 40-43.

Ivo Van Hove is niet bang voor steeds nieuwe uitdagingen. Begon hij met

kleinschalige produkties, zijn ambitie richt zich duidelijk op het grote toneel (*Lulu*). In de evolutie van zijn werk komen zowel zijn zwakheden (o.a. weinig greep op de acteurs) als zijn sterke punten (o.a. de samenwerking met Jan Versweyveld) tot uiting.

TINDEMANS (Carlos), "Hugo Claus, de stukkschrijver", *De Vlaamse Gids*, 74 (1990), nr. 2, pp. 46-52.

De toneelstukken van Hugo Claus balanceren op de grens tussen het uitgesprokene en het verzwegene, het werkelijke en het gefantaseerde. Twijfel is dan ook het grondthema van elk drama, mislukking het lot van de personages, waarheid het voor altijd onbereikbare.

VAN DEN DRIES (Luk), "Roberto Ciulli", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 29, pp. 44-46.

Het theater a/d Ruhr in Müllheim, een autonoom gezelschap opgericht door de Italiaanse regisseur Roberto Ciulli, heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een van de vooraanstaande Duitse gezelschappen. Het ensemble staat voorop, de teksten zijn niet meer dan werkmateriaal, elke produktie wil een tegengewicht bieden tegen uniformisering en vervlakking.

VAN DEN EERENBEEMT (J.), "Voor een brood en een liter diesel. Kunstenaars spelen op straat", *Volkscultuur*, 6 (1989), nr. 2, pp. 31-39.

VISSER (Marjo), "Havel. Absurdist of realist", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 3, pp. 6-10.

Hoewel in het toneelwerk van V. Havel drie periodes te onderscheiden zijn, staat steeds de relatie tussen de mens en het systeem dat hij tegelijk bevecht en in stand houdt centraal.

WEST (Gilian), "Lost Humour in *The Comedy of Errors* & *Twelfth Night*", *English Studies*, 71 (1990), nr. 1, pp. 6-15.

Een groot deel van de verbale humor in Shakespeares komedies gaat aan ons gehoor voorbij. Gedetailleerd onderzoek toont aan dat heel wat woordspelingen in *The Comedy of Errors* en *Twelfth Night* door ons onvoldoende worden begrepen.

YINYIN (Zeng), "Meteoren die de inktzwarte nachthemel doorklieven", *Toneel Teatraal*, 11 (1990), nr. 3, pp. 11-15.

Onlangs alle tegenkanten heeft het Chinese gesproken toneel sinds 1979, het jaar waarin de culturele revolutie officieel een einde nam, enkele merkwaardige produkties afgeleverd (o.a. *Stel dat ik echt was* naar *De Revisor* van Gogol), die echter snel van de planken verdwenen : bij de minste kritiek wordt onmiddellijk ingegrepen.

II. DRAMATEKSTEN

a. in boekvorm

MANCHETTE (Jean-Patrick), *Laat maar gaan!*, oorspronkelijke titel *Cache ta joie*, vertaald door Leonard Nolens, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1990.

SOPHOCLES, *Zeven tragedies*, vertaald door Jan Peeters, Baarn, Ambo, 1989, 394 p. (ISBN 90-263-0940-6).

b. in tijdschriften

ADAM (Roel), "Over morgen. Een toneelstuk voor kleuters", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 5, pp. 25-29.

DE GRAAF (Rob), "Ons offer", *Toneel Teatraal*, 111 (1990), nr. 4, pp. 12-15.

DE GRAAF (Rob), "Pavlov", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 29, pp. 35-38.